

Wersja zanonimizowana

C-183/23 - 1

Sprawa C-183/23

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

22 marca 2023 r.

Oznaczenie sądu krajowego:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

27 lutego 2023 r.

Strona powodowa:

Credit Agricole Bank Polska SA

Strona pozwana:

AB

Sygnatura akt I C 2126/22

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2023 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, I Wydział Cywilny, w składzie:

[OMISSIS]

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2023 roku w Warszawie, na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Credit Agricole Bank Polska spółki akcyjnej [OMISSIS]

PL

przeciwko AB

o zapłatę

postanawia:

- I. na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz.UE C z 2010 r., nr 83, s. 47) zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o rozpatrzenie następujących pytań w trybie prejudycjalnym:
 1. czy art. 6 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 roku w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona) należy interpretować w ten sposób, że przepisy wskazanego rozporządzenia znajdują zastosowanie do określenia jurysdykcji w sprawie przeciwko konsumentowi nieznanemu z miejsca pobytu, niebędącego obywatelem żadnego z państw członkowskich, co do którego z jednej strony wiadomym jest, że posiadał ostatnie znane miejsce pobytu w państwie członkowskim, z drugiej, istnieją wiarygodne dane pozwalające przyjąć, że nie zamieszkuje już na terytorium tego państwa członkowskiego, gdy brak jest jednak wiarygodnych danych pozwalających przyjąć, że opuścił terytorium Unii i powrócił do państwa, którego jest obywatelem?
 2. czy art. 26 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 roku w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że wwanie się w spór przez kuratora ustanowionego zgodnie z prawem krajowym państwa członkowskiego dla reprezentowania tego konsumenta nieznanego z miejsca pobytu, zastępuje wwanie się w spór przez tego konsumenta i pozwala na przyjęcie istnienia jurysdykcji sądu państwa członkowskiego mimo istnienia wiarygodnych danych pozwalających przyjąć, że konsument nie zamieszkuje już na terytorium tego państwa członkowskiego?
- II. na podstawie art. 177 § 1 pkt 31 k.p.c. zawiesić postępowanie w sprawie do czasu zakończenia postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przedmiocie pytań w trybie prejudycjalnym, zawartych w punkcie I (pierwszym) postanowienia.

UZASADNIENIE

I. Oznaczenie Sądu odsyłającego:

- 1 Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie
I Wydział Cywilny
[OMISSIS]

II. Strony postępowania:

- 2 Powód: Credit Agricole Bank Polska spółka akcyjna [OMISSIS]
pełnomocnik: pracownik banku [OMISSIS]
- 3 Pozwany: AB [OMISSIS]
Obywatel Indii
numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności: [OMISSIS]
nieznany z miejsca pobytu
kurator: adwokat [...] [OMISSIS]

III. Przebieg postępowania głównego

- 4 Pozwem z dnia 22 grudnia 2021 roku [OMISSIS] skierowanym do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, powód Credit Agricole Bank Polska spółka akcyjna z siedzibą we Wrocławiu wniósł o zasądzenie na swoją rzecz kwoty 10 591,64 zł (ok. 2 250 EUR) wraz z odsetkami i kosztami procesu tytułem umowy kredytu z dnia 16 lipca 2020 roku na zakup rzeczy ruchomej (telefonu Apple 11 Pro) zwartej przez pozwanego z powodem. Zarówno na umowie kredytowej, jak i w pozwie wskazany był adres pozwanego: [OMISSIS].
- 5 Bezsporne jest w niniejszej sprawie, że umowę pozwany zawarł jako konsument, to jest bez związku z prowadzoną przez siebie działalnością zawodową lub zarobkową. Tym samym, Sąd odsyłający ustalił, że w niniejszej sprawie - jeśli znajdzie zastosowanie rozporządzenie 1215/2012 - jurysdykcję Sądu należy ustalić w oparciu o art. 18 rozporządzenia 1215/2012 (art. 17 ust. 1 lit. b rozporządzenia 1215/2012).
- 6 W dniu 30 marca 2022 roku, referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Warszawy- Śródmieścia w Warszawie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał pozwanemu zapłacić powodowi kwotę 10 591,64 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od kwoty 9 952,30 zł od dnia 18 maja 2021 roku do dnia zapłaty oraz

kwotę 770,69 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się nakazu zapłaty do dnia zapłaty.

- 7 Przesyłka zawierająca odpis pozwu wraz z odpisem nakazu zapłaty i pouczeniami dla pozwanego została przesłana na adres wskazany w pozwie. W dniu 5 maja 2022 roku, poczta zwróciła przesyłkę jako nieodebraną przez adresata. Wobec powyższego, stosownie do postanowień prawa krajowego, referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Warszawy- Śródmieścia zobowiązał pełnomocnika powoda do doręczenia odpisu pozwu oraz nakazu zapłaty za pośrednictwem komornika w terminie 2 miesięcy pod rygorem zawieszenia postępowania.
- 8 Pismem z dnia 15 września 2022 roku, pełnomocnik powoda poinformował Sąd, że nie doszło do skutku doręczenie za pośrednictwem komornika, albowiem komornik nie zastał adresata pod tym adresem, a rozpytani sąsiedzi wskazali, że nie znają takiej osoby.
- 9 Postanowieniem z dnia 4 października 2022 roku, referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie ustanowił dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego kuratora w osobie adwokata [OMISSIS]. Zawiadomienie o ustanowieniu kuratora zostało wywieszone, zgodnie z prawem krajowym, na tablicy ogłoszeń Sądu i urzędu miasta, jak również doręczone ustanowionemu kuratorowi wraz z odpisem pozwu i nakazu zapłaty.
- 10 Pismem z dnia 26 października 2022 roku, ustanowiony kurator nieznanego z miejsca pobytu pozwanego złożył sprzeciw od nakazu zapłaty z dnia 30 marca 2022 roku, w którym wskazał, że powód nie wykazał roszczenia co do wysokości, odnosząc się do meritum pozwu. Wskazał nadto, że mimo podejmowanych prób nie udało mu się ustalić miejsca pobytu pozwanego. Nie złożył jednak zarzutu braku jurysdykcji sądu polskiego.
- 11 Kolejnymi zarządzeniami, Sąd zwracał się do podmiotów i weryfikował w bazach dane pozwanego, pozwalające na ustalenie jego adresu zamieszkania. I tak, zarządzeniem z dnia 16 listopada 2022 roku zweryfikował dane pozwanego w bazie PESEL oraz zweryfikował w systemie NOE-SAD (system ewidencjonujący osoby pozbawione wolności na terytorium Polski), czy pozwany nie jest pozbawiony wolności. W wyniku tych czynności ustalono, że adres ostatni zameldowania zawarty w bazie PESEL to: [OMISSIS], Polska, przy czym pozwany zadeklarował opuszczenie tego adresu w czerwcu 2018 roku, ustalono nadto, że pozwany nie jest w Polsce pozbawiony wolności. Następnie, zarządzeniem z dnia 8 grudnia 2022 roku zwrócono się do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie (organu administracji publicznej właściwego w sprawie legalizacji pobytu, to jest wydawania pozwoleń na pracę cudzoziemcom zamieszkałym w województwie mazowieckim) o wskazanie, czy pozwany posiada aktualne zezwolenie na pobyt w Polsce i czy znany jest urzędowi aktualny adres zamieszkania pozwanego. Nadto, zwrócono się do Komendy Głównej Straży Granicznej o wskazanie, czy w bazach Straży

Granicznej znajdują się informacje dotyczące przekraczania granicy przez pozwanego. Jednocześnie, Sąd zobowiązał pełnomocnika powoda do wykazania, że pozwany ma miejsce pobytu na terytorium RP pod rygorem dokonania z urzędu oceny istnienia jurysdykcji sądu polskiego, pouczając go o treści art. 18 ust. 2 rozporządzenia 1215/2012.

- 12 Pismem z dnia 4 stycznia 2023 roku, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie poinformował Sąd, że pozwany nie występował do Wojewody Mazowieckiego o zalegalizowanie pobytu na terytorium Polski.
- 13 Pismem z dnia 9 stycznia 2023 roku, Komenda Główna Straży Granicznej poinformowała Sąd, że w okresie od 9 stycznia 2013 roku do 8 stycznia 2023 roku zarejestrowano tylko jedno przekroczenie polskiej granicy przez pozwanego, a to przylot na lotnisko Warszawa- Okęcie w Warszawie w dniu 29 września 2017 roku. Innych przekroczeń granic Polski nie odnotowano.
- 14 Pismem z dnia 10 stycznia 2023 roku, pełnomocnik powoda poinformował, że nie posiada informacji o aktualnym adresie zamieszkania pozwanego.

IV. Prawo krajowe:

- 15 Art. 144 § 1 polskiego kodeksu postępowania cywilnego:

Przewodniczący ustanowi kuratora, jeżeli wnioskodawca uprawdopodobni, że miejsce pobytu strony nie jest znane. W sprawach o roszczenia alimentacyjne, jak również w sprawach o ustalenie pochodzenia dziecka i o związane z tym roszczenia, przewodniczący przed ustanowieniem kuratora przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia miejsca zamieszkania lub pobytu pozwanego.

- 16 Art. 146 polskiego kodeksu postępowania cywilnego:

Do kuratora ustanowionego zgodnie z art. 143 i art. 144 stosuje się odpowiednio przepis art. 69 §3.

- 17 Art. 69 § 3 polskiego kodeksu postępowania cywilnego:

Kurator ustanowiony na podstawie § 1 jest umocowany do dokonywania wszystkich czynności łączących się ze sprawą.

- 18 Art. 139' polskiego kodeksu postępowania cywilnego:

§ 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających i nie ma zastosowania art. 139 § 2-31 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu przy tym

odpis pisma dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika.

§ 2. Powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu zobowiązania, o którym mowa w § 1, składa do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika albo zwraca pismo i wskazuje aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu stosuje się przepis art. 177 § 1 pkt 6.

V. Prawo Unii:

19 Art. 6 rozporządzenia 1215/2012:

Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, jurysdykcja sądów każdego państwa członkowskiego jest określana, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 1, art. 21 ust. 2 oraz art. 24 i 25, przez prawo tego państwa członkowskiego.

20 Art. 17 ust. 1 rozporządzenia 1215/2012:

1. Jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia z umowy, którą zawarła osoba, konsument, w celu, który nie może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby, jurysdykcję określa się na podstawie niniejszej sekcji, nie naruszając przepisów art. 6 i art. 7 pkt 5,

- a) jeżeli chodzi o umowę sprzedaży na raty rzeczy ruchomych;
- b) jeżeli chodzi o umowę pożyczki spłacanej ratami lub inną umowę kredytową, która przeznaczona jest na finansowanie kupna rzeczy tego rodzaju; lub
- c) we wszystkich innych przypadkach - gdy druga strona umowy w państwie członkowskim, na terytorium którego konsument ma miejsce zamieszkania, prowadzi działalność zawodową lub gospodarczą lub taką działalność w jakikolwiek sposób kieruje do tego państwa członkowskiego lub do kilku państw włącznie z tym państwem członkowskim, a umowa wchodzi w zakres tej działalności.

21 Art. 18 ust. 2 rozporządzenia 1215/2012:

Kontrahent może wytoczyć powództwo przeciwko konsumentowi tylko przed sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium konsument ma miejsce zamieszkania.

22 Art. 26 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia 1215/2012:

1. Jeżeli sąd państwa członkowskiego nie ma jurysdykcji na podstawie innych przepisów niniejszego rozporządzenia, uzyskuje on jurysdykcję, jeżeli pozwany

przed tym sądem wda się w spór. Niniejszy przepis nie ma zastosowania, jeżeli pozwany wda się w spór w tym celu, aby podnieść zarzut braku jurysdykcji lub jeżeli inny sąd ma na podstawie art. 24 jurysdykcję wyłączną.

2. W sprawach, o których mowa w sekcjach 3, 4 lub 5, w których pozwanym jest ubezpieczający, ubezpieczony, uposażony z tytułu ubezpieczenia, poszkodowany, konsument lub pracownik, przed przyjęciem jurysdykcji na podstawie ust. 1 sąd zapewnia, aby pozwany został poinformowany o prawie do zakwestionowania jurysdykcji sądu oraz o skutkach stawiennictwa lub jego braku.

23 Art. 28 ust. 1 rozporządzenia 1215/2012:

1. Jeżeli pozwany mający miejsce zamieszkania w jednym państwie członkowskim zostaje pozwany przed sąd innego państwa członkowskiego, ale się nie stawia, sąd stwierdza z urzędu brak swej jurysdykcji, o ile jego jurysdykcja nie wynika z przepisów niniejszego rozporządzenia.

2. Sąd zawiesza postępowanie do czasu ustalenia, że pozwany miał możliwość uzyskania dokumentu wszczynającego postępowanie albo dokumentu równorzędnego w czasie umożliwiającym na przygotowanie obrony albo że podjęte zostały wszelkie niezbędne do tego czynności.

VI. Przyczyny, dla których zadano pytanie i stanowisko sądu odsyłającego:

W zakresie pytanie pierwszego:

- 24 W określonym powyżej stanie faktycznym, sąd odsyłający w pierwszej kolejności powziął wątpliwość, czy w razie wytoczenia powództwa przeciwko konsumentowi nieznanemu z miejsca pobytu, niebędącego obywatelem żadnego z państw członkowskich, co do którego z jednej strony wiadomym jest, że posiadał ostatnie znane miejsce pobytu w jednym z państw członkowskich (to jest w Rzeczypospolitej Polskiej), z drugiej, istnieją wiarygodne dane pozwalające przyjąć, że nie zamieszkuje w dalszym ciągu na terytorium tego państwa członkowskiego, gdy brak jest jednak wiarygodnych danych pozwalających przyjąć, że opuścił terytorium Unii i powrócił do państwa, którego jest obywatelem - znajdują w ogóle zastosowanie przepisy rozporządzenia 1215/2012, czy też winien on rozstrzygnąć zagadnienie swej jurysdykcji wyłącznie w oparciu o przepisy prawa krajowego.
- 25 Pozwanym w postępowaniu głównym jest osoba niebędąca obywatelem państwa członkowskiego. Tym samym, brak jest najbardziej oczywistego łącznika postępowania głównego z prawem Unii w postaci obywatelstwa pozwanego.
- 26 Sąd odsyłający ustalił, w oparciu o dane Straży Granicznej, że pozwany nie przekraczał granicy zewnętrznej Rzeczypospolitej Polskiej. Wskazać jednak

należy, że Straż Graniczna nie prowadzi kontroli granicznej na granicach Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami będącymi stronami Układu z Schengen (nie posiada danych o osobach opuszczających terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez granicę z Republiką Czeską, Republiką Słowacką, Republiką Litewską i Republiką Federalną Niemiec). Tym samym, nie da się ustalić, czy pozwany nie wyjechał z Polski do innego państwa członkowskiego. Jednocześnie, istnieją wiarygodne dane (brak jakichkolwiek adresów pozwanego w bazach państwowych od 2018 roku). Zważywszy na te okoliczności, Sąd odsyłający uznaje za najbardziej prawdopodobne, że pozwany przebywa obecnie na terytorium jednego z państw członkowskich innego niż Rzeczpospolita Polska, nie jest jednak w stanie jednoznacznie zweryfikować tej informacji.

- 27 Art. 6 ust. 1 rozporządzenia przewiduje, że w przypadku, gdy pozwany nie ma miejsca zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, zasadniczo nie stosuje się do określenia jurysdykcji przepisów rozporządzenia, lecz przepisy prawa krajowego. Przepis ten stanowi powtórzenie art. 4 ust. 1 poprzednio obowiązującego rozporządzenia nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. O sposobie rozumienia tego ostatniego przepisu kilkakrotnie orzekał Trybunał Sprawiedliwości.
- 28 W wyroku z dnia 15 marca 2012 roku w sprawie G przeciwko Corneliusowi de Visserowi (C-292/10, ECLI:EU:C:2012:142), Trybunał przyjął, że art. 4 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie stosowaniu art. 5 pkt 3 tegoż rozporządzenia do powództwa o stwierdzenie odpowiedzialności ze względu na prowadzenie witryny internetowej wniesionego przeciwko pozwanemu, który jest prawdopodobnie obywatelem Unii, ale którego miejsce pobytu jest nieznane, jeśli sąd rozpoznający sprawę nie dysponuje wiarygodnymi przesłankami pozwalającymi stwierdzić, iż wspomniany pozwany zamieszkuje w rzeczywistości poza terytorium Unii. W pkt 40, Trybunał podkreślił, że określenie „pozwany nie ma miejsca zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego”, zastosowane w art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, należy rozumieć w ten sposób, że zastosowanie krajowych zasad określania jurysdykcji zamiast jednolitych zasad określania jurysdykcji jest możliwe tylko wtedy, gdy sąd rozpoznający sprawę nie dysponuje wiarygodnymi przesłankami pozwalającymi stwierdzić, że pozwany, obywatel Unii niemający miejsca zamieszkania w państwie członkowskim wspomnianego sądu, zamieszkuje w rzeczywistości poza terytorium Unii (podobnie wyrok z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie Hypotečni banka a.s. przeciwko Udonowi Mike’owi Lindnerowi, C-327/10, ECLI:EU:C:2011:745).
- 29 Powyższe pozwala przyjąć, że zasadniczo prawo Unii wymaga, aby możliwie najszerzej traktować zakres zastosowania wyznaczony przez art. 6 ust. 1 rozporządzenia 1215/2012, to jest przyjąć, że przepis ten znajduje zastosowanie za

każdym razem, gdy brak jest pewności, że pozwany zamieszkuje poza terytorium Unii. Pozwala to na pełniejszą harmonizację zagadnienia jurysdykcji pomiędzy państwami członkowskimi i daje gwarancję, że żaden podmiot, który może (choć nie jest to pewne) miejsce zamieszkania na terytorium Unii nie zostanie pozbawiony ochrony wynikającej z prawa Unii.

- 30 Sąd odsyłający powziął jednak wątpliwość, czy takie rozumienie art. 6 ust. 1 rozporządzenia 1215/2012 należy podtrzymać również w sprawach, w których pozwanym jest osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego z państw członkowskich.
- 31 Zasadniczo, kryterium unijnego charakteru postępowania transgranicznego w rozumieniu przepisów jurysdykcyjnych zawartych w rozporządzeniu 1215/2012 nie jest oparte o obywatelstwo, lecz o miejsce zamieszkania. Zasada ta najpełniej wyrażona jest w art. 4 ust.1 rozporządzenia 1215/2012, które wskazuje, że osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, **niezależnie od ich obywatelstwa**, przed sądy tego państwa członkowskiego.
- 32 Niemniej jednak, w przytoczonym już powyżej wyroku w sprawie Hypotečni banka, Trybunał uznał kryterium obywatelstwa - przy nieznanym miejscu zamieszkania - za istotne kryterium przemawiające za unijnym charakterem kwestii jurysdykcji (por. pkt 32). Dlatego też, Sąd odsyłający powziął wątpliwość, czy zastosowanie swoistego domniemania zastosowania rozporządzenia 1215/2012 dla osób, co do których najbardziej prawdopodobne jest, że zamieszkują na terytorium jednego z państw członkowskich, jednakowoż ani nie jest to pewne, ani nie jest możliwe ustalenie przez sąd odsyłający w którym z tych państw mieszka, jest możliwe również wtedy, gdy osoby te nie posiadają obywatelstwa żadnego z państw członkowskich.
- 33 W ocenie Sądu pytającego, zasada skuteczności ochrony sądowej wynikającej z prawa Unii, jak również konieczność ochrony praw podmiotów, które mogą (lecz nie jest to pewne), zamieszkiwać na terytorium Unii wymaga, ażeby stosować dla nich zasady wynikające z rozporządzenia 1215/2012, w szczególności, gdy osoby te pozostają konsumentami, a więc podmiotami szczególnie chronionymi przez prawo Unii (por. art. 169 TFUE). Wskazać należy, że rozporządzenie to przewiduje wysoki poziom ochrony praw konsumenta, zakładając, że zasadniczo konsument może być pozwany wyłącznie przed sąd państwa, w którym zamieszkuje (art. 18 ust. 2 rozporządzenia 1215/2012). Prawo krajowe nie przewiduje tak daleko idącego standardu ochrony praw konsumenta w zakresie jurysdykcji sądu. Przyjęcie więc, że dla pozwanego będącego w takiej sytuacji jak w postępowaniu głównym nie znajduje zastosowanie standard ochrony wynikający z rozporządzenia tylko dlatego, że nie jest możliwe jednoznaczne potwierdzenie, że zamieszkuje w jednym z państw członkowskich i w oparciu o niewynikające z rozporządzenia kryterium obywatelstwa - stanowić by mogło nieuzasadnioną odmowę udzielenia mu przez Sąd odsyłający ochrony wynikającej z prawa Unii.

- 34 Zasadniczo, w ocenie Sądu odsyłającego, odpowiedź na pytanie wymaga zważenia skutków zmaterializowania się dwóch ryzyk. Po pierwsze, będzie to ryzyko wadliwego przyjęcia, że pozwany zamieszkuje na terytorium Unii, mimo, że takiego miejsca zamieszkania nie ma, zaś po drugie - ryzyko wadliwego przyjęcia, że pozwany nie zamieszkuje na terytorium Unii, mimo, że w rzeczywistości ma tam miejsce zamieszkania. W pierwszym ze wskazanych przypadków, ryzyko sprowadza się do zastosowania wynikających z przepisów rozporządzenia podstaw określania właściwości mimo braku ku temu rzeczywistej podstawy. Zważywszy, że przepisy rozporządzenia dają w tym zakresie dalej idącą ochronę konsumentowi, aniżeli przepisy prawa krajowego, nie będzie to miało dla niego żadnych negatywnych skutków. W przypadku jednak drugim, doprowadzi to do zniweczenia skuteczności (*effet utile*) rozporządzenia, albowiem konsument, mający miejsce zamieszkania w państwie członkowskim Unii zostanie pozbawiony skutecznej ochrony wynikającej z prawa Unii z tego tylko powodu, że sąd nie był w stanie ustalić jednoznacznie jego miejsca pobytu.
- 35 Wobec powyższego, Sąd odsyłający przedstawia swoje stanowisko co do odpowiedzi, jakiej należałoby udzielić na postawione pytanie prejudycjalne, proponując, ażeby Trybunał udzielił następującej odpowiedzi: **art. 6 ust. 1 rozporządzenia 1215/2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że przepisy wskazanego rozporządzenia znajdują zastosowanie do określenia jurysdykcji w sprawie przeciwko konsumentowi nieznanemu z miejsca pobytu, niebędącego obywatelem żadnego z państw członkowskich, co do którego z jednej strony wiadomym jest, że posiadał ostatnie znane miejsce pobytu w jednym z państw członkowskich, z drugiej, istnieją wiarygodne dane pozwalające przyjąć, że nie zamieszkuje w dalszym ciągu na terytorium tego państwa członkowskiego, gdy brak jest jednak danych pozwalających przyjąć, że opuścił terytorium Unii.**

W zakresie pytania drugiego

- 36 Poprzez pytanie drugie, Sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy w postępowaniu takim jak postępowanie główne możliwe jest przyjęcie, że pozwany wdał się w spór, a co za tym idzie - uznał jurysdykcję sądu polskiego w ten sposób, że uczynił to za niego jego dla nieznanego z miejsca pobytu.
- 37 Trybunał kilkakrotnie wskazywał, co nie budzi obecnie żadnych wątpliwości, że rozporządzenie 44/2001 (a obecnie uznać należy analogiczny pogląd co do rozporządzenia 1215/2012) nie stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisu wewnętrznego prawa procesowego państwa członkowskiego pozwalającego - w celu uniknięcia sytuacji, w której powód zostanie pozbawiony dostępu do wymiaru sprawiedliwości ze względu na brak możliwości ustalenia miejsca zamieszkania pozwanego - prowadzić postępowanie przeciwko osobie, której miejsce zamieszkania nie jest znane bez jej obecności, pod warunkiem że sąd

rozpatrujący sprawę upewnił się, iż podjęto wszelkie poszukiwania, jakich wymaga zasada staranności i dobrej wiary, w celu odnalezienia pozwanego (tak wyrok z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie Hypotečni banka a.s. przeciwko Udonowi Mike'owi Lindnerowi, C-327/10, ECLI:EU:C:2011:745).

- 38 Instytucję *curator absentis* zna znaczna większość procedur cywilnych państw członkowskich. Zapewnić ma ona prawo do sądu powodowi, który z przyczyn od siebie niezależnych może nie być w stanie ustalić aktualnego miejsca zamieszkania pozwanego. W tym zakresie powtórzyć należy za Trybunałem (wyrok w sprawie Hypotečni banka, pkt 53) że możliwość prowadzenia postępowania bez poinformowania powoda, po doręczeniu pozwu, jak w sprawie przed sądem krajowym, kuratorowi wyznaczonemu przez sąd rozpatrujący sprawę, ogranicza prawo pozwanego do obrony. Ograniczenie jest jednak uzasadnione ze względu na prawo powoda do skutecznej ochrony sądowej, jako że w razie braku takiej możliwości prawo to byłoby czysto teoretyczne (por. również wyrok z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie Marco Gambazzi przeciwko DaimlerChrysler Canada Inc. i CIBC Mellon Trust Company, C-394/07, ECLI:EU:C:2009:219).
- 39 Sąd odsyłający w żadnym razie nie zamierza kwestionować zasadności istnienia tej instytucji. Nabrał jednak wątpliwości, czy kurator dla nieznanego z miejsca pobytu konsumenta może uznać jurysdykcję sądu nieposiadającego jej zgodnie z przepisami rozporządzenia 1215/2012 w trybie art. 26 ust. 1 tego rozporządzenia, to jest poprzez wdanie się w spór co do istoty sprawy bez podniesienia zarzutu braku jurysdykcji.
- 40 Pośrednio, wskazówek w zakresie odpowiedzi na to pytanie udzielił Trybunał w wyroku z dnia 10 października 1996 r. w sprawie Bernardus Hendrikman i Maria Feyen przeciwko Magenta Druck & Verlag GmbH (C-78/95, ECLI:EU:C:1996:380), wskazując, że wdanie się w spór przez przedstawiciela procesowego, któremu pozwany nie udzielił pełnomocnictwa, nie może być interpretowane jako wdanie się przez pozwanego w spór w rozumieniu art. 27 pkt 2 konwencji brukselskiej (poprzednika art. 34 pkt 1 rozporządzenia 44/2001, a następnie - pośrednio - art. 45 lit. b rozporządzenia 1215/2012).
- 41 Niemniej jednak, sytuacja istniejąca w postępowaniu głównym jest zasadniczo odmienna aniżeli w postępowaniu, w którym zostało zadane pytanie prejudycjalne w sprawie Hendrikman. O ile bowiem w tamtej sprawie podmiotem, który wdał się w spór był wadliwie ustanowiony pełnomocnik, o tyle w postępowaniu głównym w sprawie niniejszej był to kurator dla nieznanego z miejsca pobytu, ustanowiony zgodnie z prawem krajowym i - na gruncie prawa krajowego - umocowany do dokonywania wszystkich czynności łączących się ze sprawą. Ponadto, w sprawie Hendrikman zagadnienie wdania się w spór odnosiło się do przesłanek odmowy uznania orzeczenia, nie zaś jurysdykcji przez uznanie
- 42 Sytuacja analogiczną do istniejącej w postępowaniu głównym miała miejsce w postępowaniu głównym w sprawie Hypotečni banka. Zwróciła na to uwagę

Rzecznik Generalny Verica Trstenjak w opinii z dnia 8 września 2011 roku, wskazując, że celem art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 jest ochrona konsumenta przed możliwością wytoczenia powództwa przed sądy inne niż sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium ma on miejsce zamieszkania. Sytuacja, w której wdanie się w spór przez kuratora ustanowionego niezależnie od woli i bez wiedzy konsumenta byłoby przypisane temu konsumentowi i fakt ten uzasadniałby jurysdykcję sądu, który ustanowił kuratora, grozi ograniczeniem skuteczności art. 16 ust. 2 rozporządzenia (por. pkt 82 opinii). W samym jednak wyroku w sprawie Hypotečni banka, Trybunał nie odniósł się jednoznacznie do tej kwestii.

- 43 Co więcej, należy dostrzec również pewne odmienności pomiędzy postępowaniem głównym w sprawie Hypotečni banka, a w sprawie niniejszej. O ile w sprawie Hypotečni banka, postępowanie dotyczyło umowy długoterminowego kredytu hipotecznego, z treści umowy wynikało, że konsument ma obowiązek informować o każdym zmianie miejsca zamieszkania, a powództwo wytoczono jeszcze w czasie trwania umowy, tak w sprawie niniejszej przedmiotem postępowania była krótkoterminowa umowa pożyczki. Tym samym, trudno zarzucić konsumentowi, że nie poinformował swego kontrahenta o zmianie miejsca zamieszkania.
- 44 Rozwijając argumentację w tym przedmiocie, wskazać należy, że art. 26 ust. 2 rozporządzenia 1215/2012 przewiduje szczególny obowiązek ochrony konsumenta przed jurysdykcją z uznania, która mogłaby wynikać z faktu, iż konsument nie był świadomy przepisów rozporządzenia dotyczących jurysdykcji oraz skutków niepodniesienia zarzutu braku jurysdykcji. Dlatego też, ażeby możliwe było przyjęcie, że konsument zaakceptował jurysdykcję sądu, która nie wynika z rozporządzenia (zasadniczo, zważywszy na treść art. 18 ust. 2 rozporządzenia 1215/2012 - jurysdykcję sądu jego miejsca zamieszkania), konieczne jest pouczenie go o prawie do zakwestionowania jurysdykcji sądu oraz o skutkach stawiennictwa lub jego braku.
- 45 W ocenie Sądu pytającego, założenie, że pouczenie konsumenta może być zastąpione przez ewentualne pouczenie zastępującego go kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu sprzeciwia się zasadniczemu celowi art. 26 ust. 2 rozporządzenia 1215/2012, którym jest ochrona konsumenta przed negatywnymi skutkami nieznaności rozporządzenia. Tylko bowiem bezpośrednio konsument, będąc w pełni świadomy konsekwencji, jakie się z tym wiążą, ma możliwość podjęcia dobrowolnie decyzji o rezygnacji z uprawnień wynikających z dyrektywy, to jest uznanie jurysdykcji państwa innego niż państwo jego zamieszkania. Jakkolwiek zatem *curator absentis* powołany jest do reprezentowania jego interesu i - na gruncie prawa krajowego - ma prawo do wykonywania wszelkich czynności łączących się ze sprawą, tak zasada skuteczności ochrony wynikającej z rozporządzenia nie pozwala przyjąć, że może również uznać jurysdykcję poprzez wdanie się w spór co do istoty sprawy.

- 46 Istnienie jurysdykcji z uznania, przewidzianej w art. 26 rozporządzenia 1215/2012 jest przejawem kontrydiktoryjności (sporności) postępowań cywilnych w państwach członkowskich, w których to do stron, a nie Sądu należy dbanie o swoje interesy procesowe. Niemniej jednak, aby ten cel realizować, konieczne jest aby obie strony brały udział w sporze, a co najmniej miały taką możliwość, to jest zostały o nim faktycznie zawiadomione. Przyjęcie fikcji zawiadomienia strony poprzez zawiadomienie kuratora umożliwia co prawda prowadzenie postępowania i realizację prawa do sądu powoda, nie może jednak - w ocenie Sądu odsyłającego - pozbawiać pozwanego konsumenta prawa do jurysdykcji sądu miejsca jego zamieszkania z tego tylko powodu, że kurator ten nie wniósł w tym przedmiocie zarzutu.
- 47 Dlatego też, Sąd odsyłający przedstawia swoje stanowisko co do odpowiedzi, jakiej należałoby udzielić na postawione pytanie prejudycjalne, proponując, ażeby Trybunał udzielił następującej odpowiedzi: **art. 26 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia 1215/2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że wdanie się w spór przez kuratora ustanowionego zgodnie z prawem krajowym dla reprezentowania tego konsumenta nieznanego z miejsca pobytu nie zastępuje wdania się w spór przez konsumenta, jeżeli istnieją wiarygodne dane pozwalające przyjąć, że konsument nie zamieszkuje już na terytorium tego państwa członkowskiego.**